

Etusivu — Ajankohtaista — Uutiset

Porokyydillä, helikopterilla vai verkkoteitse?

3.8.2021 klo 09:00

SKS keräsi loppuvuodesta 2020 muistoja joulupukista yhdessä Joulupukkisäitiön kanssa.

Edellisestä SKS:n joulupukkiaiheisesta keruusta tuli kuluneeksi 30 vuotta. Uusi aineisto valaisee elävästi pukkiperinteen muutoksia vuosikymmenten saatossa. *Joulupukki, vanha tuttu, puuhkalakki, karvanuttu* -keruuseen osallistui yhteensä 62 vastaajaa. Saadut vastaukset sisältävät kertomuksia, runoja, kaskuja, lahjatoivelistoja ja valokuvia sekä ajatuksia perinteiden muutoksista. Ajallisesti vastaukset sijoittuvat 1930-luvulta nykypäivään, pula-ajan vaatimattomasta joulunvietosta viime vuosikymmenten tavaraähkyyn.

Nyt nykylapsella on dingelidongelia. Joulupukkejakin siellä sun täällä ja lahjoja tulee joka joulu pilvin pimein. Jouluntaika on tipotiessään, kirjoittaa yksi vastaajista.

Jännitys ja kihelmöivä odotus leimaavat pukkikokemuksia kirjoittajien lapsuudessa. Joulupukki on tarinoissa vahvasti läsnä silloinkin, kun ei itse pääse lahjoja jakamaan, ja tontut toimittavat paketit oven taakse kiireisen pukin puolesta. Toisinaan kohtaamiset pukin kanssa saavat jopa painajaismaisia piirteitä:

Pian tuo tupaan tupsahtanut paksuhko, lyhyt otus kysyi, ”onkos täällä kilttejä lapsia?” Ääni oli outo, kumiseva ja pian tuo ilmestys toi kasvonsa ihan lähelle minua ja toisti kysymyksensä. Olin muutamaa päivää vaille kolme vuotta ja istuin tukevasti kummisetäni, äitini veljen sylissä. Kun se vaaleanpunainen naamari pumpulipartoineen ja ilmeettömine silmineen tuli vielä lähemmäksi, minä parahdin itkuun, joka täytti koko tuvan. [---] Pukki tuli vaan lähemmäksi ja pelko tarttui minuun yhä lujempaan, huusin henkeni hädässä.

Joulupukkitarinan todenperäisyyttä on kirjoittajien mukaan osattu epäillä pienestä pitäen, kun pukin ulkonäössä, äänessä tai vaatetuksessa on esiintynyt salaperäistä vaihtelua tai jotain liiankin tuttua. Toisille asianlaita on valjennut hiljalleen, toisille dramaattisesti:

6-vuotiaana istuin pukin polvella ja lauloin. Pukki läksi ja lahjapaketteja avattiin. Hiukset olivat tiellä ja saunaan oli jäänyt lettinauha jonka juoksin hakemaan. Pukuhuoneessa istui pukki kalsareissa, naamari oli seinällä. Olimme molemmat pelästyneitä eikä kumpikaan saanut sanaa suustaan. Muistan miten pettynyt ja vihainen olin - itselleni - siitä että olin noin antanut itseäni narrata.

Monille vastaajille koulun kuusijuhlat ovat olleet tärkeitä pukki- ja tonttuperinteen välittäjiä. Myös populaarikulttuuri on ollut luomassa mielikuvaa joulupukista vuosikymmenten varrella, ja ulkomaanmatkat tai ulkomaalaiset tuttavat ovat niin ikään saattaneet rikastaa joulunviettopoja. Joulupukkiperinteen muutos koskee monien vastaajien mukaan sekä pukin ulkonäköä että käyttäytymistä. Nurinpäin käännetystä lammasturkista ja ryhmysauvasta on siirrytty punaiseen nuttuun. Vitsalla pelottelun katsotaan kuuluvan menneille vuosikymmenille. Nykyisin pukilta odotetaan leppoisuutta ja tilannetajua sekä aikaa ja halua antautua iloiseen vuorovaikutukseen perheen pienimpien kanssa. Joitakin kirjoittajia muutos ei miellytä, ja nykypukki saa moitteita kiiltokuvamaisuudesta ja kaupallisuudesta. Kuluneena jouluna korona asetti haasteita tapaamisille: pukki saattoi vierailta turvaetäisyydellä sairaaloiden ikkunan takana tai hänet saatettiin tavoittaa virtuaalisesti sosiaalisen median kautta.

Keruuvastaukset tarjoavat riemastuttavia ja koskettavia tarinoita joulupukkikokemuksista sekä joulun viettoon liittyvistä perinteistä. Näkökulmat vaihtelevat lapsista aikuisiin ja monella on myös omakohtaisia kokemuksia pukkina toimimisesta. Elämäntilanne vaikuttaa kokemuksiin vahvasti: suvun yhteisistä juhlista joulupukkeineen on kenties siirrytty eläkeiän rauhallisiin joulunviettopoihin, joita joskus sävyttää katkera yksinäisyys. Muutamat kirjoittajat ovat halunneet katkaista pukkiperinteen kokonaan tai ainakin alusta asti tehdä selväksi lapsille, että kyse on sadusta tai leikistä. Useat vastaajat näkevät joulupukin kuitenkin tärkeänä ja riemastuttavana osana jouluperinnettä, joka halutaan siirtää sukupolvelta toiselle.

Uskon kuitenkin, että tulevaisuudenkin joulussa pukki on tavalla tai toisella mukana. Jos ei lahjojen tuojana, niin hyvän tahdon lähettiläänä jakamassa rauhaa ja onnea ihmisten keskelle.

Joulupukki, vanha tuttu, puuhkalakki, karvanuttu -muistitietokeruun järjestivät Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Joulupukkisäätiö 15.10.2020–6.1.2021. Vastaukset on arkistoitu SKS:n arkistoon. Vastaajien kesken arvotut kirjapalkinnot on toimitettu voittajille.

Kiitämme lämpimästi kaikkia keruuseen osallistuneita!

Lisätietoja: SKS:n arkisto, puh. 0201 131 240, arkisto@finlit.fi